

UvA-DARE (Digital Academic Repository)

Zicht op de kern van Loopbaanontwikkeling

Een analysemodel voor het in beeld brengen van loopbaanagency bij jongeren in een kwetsbare positie

Neuman, M.M.; Mazereeuw, M.; Volman, M.L.L.

Publication date
2023

Published in
Didactiek voor Vak en Beroep

License
CC BY-ND

[Link to publication](#)

Citation for published version (APA):

Neuman, M. M., Mazereeuw, M., & Volman, M. L. L. (2023). Zicht op de kern van Loopbaanontwikkeling: Een analysemodel voor het in beeld brengen van loopbaanagency bij jongeren in een kwetsbare positie. *Didactiek voor Vak en Beroep*, 2023(Najaar), 74-81.

General rights

It is not permitted to download or to forward/distribute the text or part of it without the consent of the author(s) and/or copyright holder(s), other than for strictly personal, individual use, unless the work is under an open content license (like Creative Commons).

Disclaimer/Complaints regulations

If you believe that digital publication of certain material infringes any of your rights or (privacy) interests, please let the Library know, stating your reasons. In case of a legitimate complaint, the Library will make the material inaccessible and/or remove it from the website. Please Ask the Library: <https://uba.uva.nl/en/contact>, or a letter to: Library of the University of Amsterdam, Secretariat, Singel 425, 1012 WP Amsterdam, The Netherlands. You will be contacted as soon as possible.

Marijn Neuman, Marco Mazereeuw en Monique Volman

Een analysemodel voor het in beeld brengen van loopbaanagency bij jongeren in een kwetsbare positie

Zicht op de kern van Loopbaanontwikkeling

Loopbaanagency wordt in de literatuur veelal omschreven als proactief handelen, kansen zien en aanpassingsvermogen in de eigen loopbaan. Er wordt aangenomen dat er bij jongvolwassenen in een kwetsbare positie veelal geen tot weinig sprake is van loopbaanagency. Bestaande onderzoeksliteratuur geeft daarnaast niet genoeg aanknopingspunten om de ontwikkeling van loopbaanagency bij jongvolwassene in een kwetsbare positie in beeld te brengen waardoor de ontwikkeling van het concept loopbaanagency mogelijk stagneert. Met een alternatief perspectief op loopbaanagency vanuit de cultuur-historische activiteitstheorie (CHAT) en een casus laten we in dit artikel zien dat CHAT die stagnatie kan doorbreken.

Inleiding

Hoewel we in Nederland nog steeds te maken hebben met een grote hoeveelheid vacatures (ca 400.000) (CBS, 2023a) is er een groep jongvolwassenen die niet of nauwelijks tot loopbaanstappen komt. Dat sommige jongvolwassenen moeite hebben om stappen in hun loopbaan te zetten, is een maatschappelijk probleem omdat zij erg nodig zijn op de arbeidsmarkt (CBS, 2023a). Het is echter ook een probleem voor de jongvolwassenen zelf. Zij kunnen geen start maken met een duurzame loopbaan waardoor ze geen eigen betekenisvol bestaan realiseren, moge-

lijk minder eigenwaarde ontwikkelen en de achterstelling in het leven waar ze al mee te maken hebben groter kan worden (CBS, 2023c; WWR, 2017). Jongvolwassenen voor wie dat geldt, bevinden zich volgens ons in een kwetsbare positie. Die kwetsbaarheid heeft niet alleen te maken met kenmerken van de jongvolwassene zelf maar ook met kenmerken van de contexten waarin zij participeren. Bekende contextuele kenmerken waarbij de kwetsbaarheid zich eerder manifesteert zijn: problematiek in het gezin, armoede, weinig tot geen onderwijs hebben gehad (CBS, 2023b) of een combinatie hier-

van (Inspectie van onderwijs, 2018). Ook van de jongvolwassenen in deze contexten wordt verwacht dat zij zelf eerste loopbaanstappen zetten. In de literatuur wordt het zelf loopbaanstappen ondernemen, kansen zien, proactief handelen ten opzichte van de loopbaan en het om kunnen gaan met veranderingen, loopbaanagency genoemd (De Hauw & Greenhaus, 2014; De Vos et al, 2002). En die agency lijkt te ontbreken of niet tot uitdrukking te komen wanneer jongvolwassenen zich in een kwetsbare positie bevinden. Daarom willen we zicht krijgen op hoe we jongvolwassenen kunnen ondersteunen en hoe we

hun contexten kunnen beïnvloeden om meer ruimte te geven zodat loopbaanagency zich wel kan ontwikkelen.

In een promotieonderzoek proberen we daar inzicht in te krijgen en volgen we daarom 40 jongvolwassenen die *'onvoldoende hulpbronnen hebben en weinig ruimte hebben of ervaren om tegenslagen te overwinnen en om hun loopbaan vorm te geven op de manier die zij wensen'* (SCP, 2015). We brengen de ontwikkeling van hun loopbaanagency in beeld en gaan na hoe begeleiders en begeleiding daar een rol in hebben gespeeld. In dit artikel focussen we op één

casus uit dat onderzoek. We laten zien welke ontwikkeling deze persoon doormaakt bij het overwegen en nemen van loopbaanstappen. De analyse van deze en andere casussen brengt ons tot een (analytisch) model van de ontwikkeling van loopbaanagency en wat belangrijke anderen zoals begeleiders daarin kunnen betekenen.

De kennis die we opdoen is van belang voor het beroepsonderwijs. Docenten en begeleiders in het middelbaar beroepsonderwijs (mbo) hebben regelmatig te maken met jongvolwassenen in een kwetsbare positie die risico lopen om de opleiding zonder diploma te verlaten en direct een achterstand op te lopen in het realiseren van een duurzame loopbaan. De kennis die we met dit onderzoek opdoen kan begeleiders helpen om inzicht te krijgen in waar deze studenten in de opleiding en na het verlaten van de opleiding tegenaan lopen en na te gaan hoe zij hen of de directe omgeving van de jongeren kunnen ondersteunen om meer ruimte voor loopbaanontwikkeling te realiseren. Naast docenten en begeleiders tijdens de opleiding kunnen begeleiders die zich richten op kwetsbare jongvolwassenen na de opleiding of bij vroegtijdig schoolverlaten ook veel hebben aan de inzichten van dit onderzoek.

Conceptueel kader

Double stimulation

Omdat loopbaantheorie tot op heden niet helemaal grip geeft op de ontwikkeling van loopbaanagency hebben we gezocht naar theorie die inzicht geeft in de ontwikkeling die jongvolwassenen doormaken en de begeleiding die geboden wordt; we hebben deze gevonden in double stimulation (DS) (Sannino, 2015, 2022). DS, oorspronkelijk afkomstig van Vygotsky (1978), maakt de ontwikkeling van agency zichtbaar als een interactie tussen de persoon en de contexten waarin de persoon participeert. Om zicht te geven op dit kader geven we een voorbeeld van Sannino (2022).

Sannino schrijft over een mentor die een jongvolwassene begeleidt in een opvang voor dak- en thuislozen in Finland. De jongvolwassene is verslaafd aan drugs en ontvangt 's nachts kortdurende bezoeken. Het is verboden om 's nachts bezoek te ontvangen omdat het bezoek dan niet gecontroleerd kan worden. De mentor in het voorbeeld besloot samen met maatschappelijk werkers een formatieve interventie te creëren. Ze kozen er bewust niet voor om de jongvolwassene meteen uit het appartement te zetten, maar gingen met hem in onderhandeling. Ze confronteerde hem met de keuze óf 's nachts bezoek ontvangen maar dan niet meer in de opvang wonen óf wel in de opvang wonen maar dan 's nachts geen bezoek meer ontvangen. De confrontatie met deze keuze leverde de jongvolwassene conflicterende gedachten op namelijk, 's nachts bezoek willen ontvangen en in het appartement willen blijven wonen. De mentor en de maatschappelijk werkers vroegen de jongvolwassene ook om na te denken over een oplossing en daar met hen over in gesprek te gaan. De jongvolwassene en mentoren hebben net zo lang onderhandeld tot ze samen tot een overeenkomst zijn gekomen. Namelijk, de jongvolwassenen besloot zich na de onderhandeling aan de bestaande regels te houden en zag nieuwe handelingsmogelijkheden om zijn bezoek te weigeren omdat de consequentie van zijn nachtelijke bezoeken hem duidelijk waren geworden. Het gezamenlijk tot een overeenkomst komen is belangrijk omdat de jongvolwassene op die manier zijn eigen keuze maakt.

DS gaat ervan uit dat er in een interactie conflicterende gedachten kunnen ontstaan waardoor iemand geen handelingsmogelijkheden ziet, wat verlamdend kan werken. In het bovengenoemde voorbeeld ervaart de jongvolwassene een conflict doordat hij en in het appartement wil blijven wonen maar ook 's nachts bezoek wil blijven ontvangen. De jongvolwassene kan zelf iets doen om hier doorheen te breken maar dat lukt niet

meteen waardoor hij verlamt en doorgaat met wat hij al doet. Als het niet lukt om door de conflicterende gedachten te breken, kunnen er volgens de theorie 'stimuli' worden gegeven waarbij de jongvolwassene probleemeigenaar blijft. Namelijk stimuli die nieuwe gedachten geven, de conflicterende gedachten kunnen veranderen of stimuli die nieuwe handelingsmogelijkheden bieden waardoor iemand op een andere manier betekenis geeft aan de situatie. In de theorie zijn 'stimuli' omschreven als formatieve interventies. Een formatieve interventie is een weloverwogen probeersel van, in dit geval begeleiders, waarvan van tevoren onduidelijk is hoe dat op de jongvolwassene zal inwerken en hoe de jongvolwassene daarmee omgaat. Zo'n formatieve interventie kan zich richten op de jongvolwassene zelf zodat die andere gedachten krijgt of nieuwe mogelijkheden gaat zien maar het kan ook zijn dat de interventie gericht is op de omgeving waardoor nieuwe gedachten en handelingsmogelijkheden kunnen ontstaan. Dat laatste zou in het voorbeeld het geval zijn als de begeleiders het werken in de opvang zouden veranderen en dat de jongvolwassene bijvoorbeeld ook zelfstandig zou kunnen wonen in een ander deel van de opvang waar bezoek wél mogelijk is of als de regels die door iedereen worden gehanteerd bespreekbaar zijn. DS biedt met de focus op context en persoon, verlamdende, conflicterende gedachten en (uitblijven van) handelingsmogelijkheden, en stimuli als formatieve interventies een lens waarmee we kunnen beschrijven wat de jongvolwassenen bezighoudt als er zich iets voordoet dat conflicterend en verlamdend is voor de ontwikkeling van hun loopbaan en hoe dat door de jongvolwassenen zelf of anderen kan worden doorbroken.

Onderzoeksaanpak

De zoektocht naar de ontwikkeling van loopbaanagency bij jongvolwassenen kan worden gezien als een zoektocht naar geleefde ervaring, de ontwikkeling van betekenisgeving en handelen tijdens het opbouwen van de

loopbaan wat het maakt tot een empirisch fenomenologisch onderzoek (Giogri, 2009; Van der Meide, 2015). In ons onderzoek analyseren we de geleefde ervaringen van veertig jongvolwassenen en hun begeleiders om patronen in hun ervaringen en betekenissen te vinden. Door middel van een diepgaand gesprek met één van de jongvolwassenen, Michelle, hebben we zicht gekregen op hoe Michelle het nemen van eerste stappen in haar loopbaan heeft ervaren. Aan de hand van haar ervaringen laten we hier zien hoe we de analyse aanpakken.

Het conceptueel kader DS is gebruikt om het gesprek met Michelle op hoofdlijnen richting te geven. Er werden daarom vragen gesteld over de (eventuele) werksituatie, de thuis-situatie en over ervaren kansen en belemmeringen om conflicterende gedachten bij Michelle te identificeren. Het verhaal, inclusief de contexten die genoemd worden, werden diepgaand uitgevraagd. Zo werden de contexten van Michelle, inclusief de door haar beleefde kansen en belemmeringen in beeld gebracht en zochten we mogelijke conflicterende, verlamdende gedachten. We vroegen ook hoe Michelle is omgegaan met de genoemde belemmeringen en van welke kansen ze gebruik heeft gemaakt. Daarnaast vroegen we naar hoe gelukkig, gezond, productief en veilig ze zich voelt en of ze invloed kan uitoefenen op haar omgeving. Het conceptueel kader DS is ook gebruikt om achteraf te analyseren hoe de ontwikkeling van loopbaanagency van Michelle wel of geen ruimte heeft gekregen en wat zich intra- en interpersoonlijk in Michelle afspeelde; hoe wordt duidelijk in de uitwerking van de casus.

Conceptueel inzicht door Michelle

Op basis van DS en diepgaande gesprekken met 20 jongeren hebben we een conceptueel model ontwikkeld dat inzichtelijk maakt wat er gebeurt als de ontwikkeling van loopbaanagency stopt. Via twee ervaringen uit de casus van Michelle wordt het model twee keer doorlopen en uitgelegd.

Michelle hebben we ontmoet via het programma Maatschappelijke Diensttijd (MDT). MDT is een programma waar jongvolwassenen die niet weten wat de vervolgstap in hun loopbaan is onder begeleiding intensief kunnen werken aan zo'n vervolgstap. Michelle is 18 jaar oud en heeft een traumatisch verleden. Vanwege verschillende redenen heeft Michelle vanaf haar negende in pleeggezinnen gewoond en later in een gezinshuis. Daarnaast is er een voogd betrokken bij Michelle. Officieel woont ze nog in het gezinshuis maar onofficieel woont Michelle bij haar vriend en probeert ze uit of ze daar permanent wil wonen. Michelle heeft nog geen relevante werkervaring. Ze heeft haar middelbareschooldiploma en ze heeft twee mbo-opleidingen geprobeerd.

In het gesprek met Michelle viel op dat zij zichzelf op verschillende manieren ziet. Zo ziet ze zichzelf bijvoorbeeld als een pleegdochter van haar gezinsouders, als iemand die op zoek is naar een volgende stap in haar loopbaan en ook als de vriendin van haar vriend. Daarom is er in het model (figuur 1) voor gekozen de jongvolwassene weer te geven door middel van verschillende 'ikken'. In het model staan de binnenste cirkels voor de verschillende manieren waarop de jongvolwassene naar zichzelf kijkt (de cirkels met oranje-gele kleuren). De buitenste cirkels om de jongvolwassene heen staan voor de beleving van de verschillende contexten waar de jongvolwassene deel van uitmaakt (de cirkels met rodetinten). Michelle neemt bijvoorbeeld deel aan het gezin van haar gezinsouders, ze neemt deel aan MDT en ze neemt deel aan haar biologische gezin. In een context waarin de jongvolwassene deelneemt kan er sprake zijn van reële belemmeringen, echter valt het ons op dat de gedachten over een reële belemmering beïnvloed kunnen worden door bijvoorbeeld een ander perspectief aan de jongvolwassene te bieden waardoor er weer handelingsmogelijkheden ontstaan. Om deze reden gaan we in het onderzoek en in het model uit van de context zoals de jongvolwassene dat beleeft.

De loopbaanontwikkeling van Michelle die we op basis van het transcript zichtbaar hebben

kunnen maken, begint bij een conflicterende, verlamme gedachte. Michelle weet al geruime tijd niet welke vervolgstap ze wil maken en haar omgeving verwacht van haar dat ze wel een stap gaat zetten. In het model staat dat geduid als de het ervaren van frictie. De uitsnede onder het 'ervaren van frictie' laat zien dat de meerdere mogelijkheden zijn waarop een frictie en uiteindelijk verlamming kunnen ontstaan. Het kan bijvoorbeeld ontstaan tussen (1) het beeld dat de jongvolwassene van zichzelf heeft en de beleving van de context, (2) het beeld dat de jongvolwassene van zichzelf heeft en de beleving van meerdere contexten, (3) meerdere beelden die de jongvolwassene van zichzelf heeft en de beleving van de context, of (4) meerdere beelden die de jongvolwassene van zichzelf heeft (zonder een beleving van de context). De verlamming die het gesprek aan het licht bracht, heeft in het geval van Michelle te maken met de manier waarop ze zichzelf ziet en wat de context van haar verlangt, oftewel, een conflict tussen het beeld van zichzelf en het beeld van de context (in het model frictie 1). De gezinsouders en voogd van Michelle brengen in een gesprek met Michelle deze verlamming aan het licht. Omdat dit uiteindelijk tot een verandering bij Michelle heeft geleid, interpreteren wij dat gesprek als een formatieve interventie van een significante andere dat voor Michelle een stimulus is gebleken. Een significante andere heeft overwegend tijd nodig om uit te zoeken waar mogelijke fricties ontstaan en op welke manier deze eventueel doorbroken kunnen worden. In het model representeren we dat als een lijn tussen de significante andere (zwart bolletje) en mogelijke fricties (zwarte sterretjes). Die lijn stelt daarmee een zoektocht voor en niet een snelle interventie.

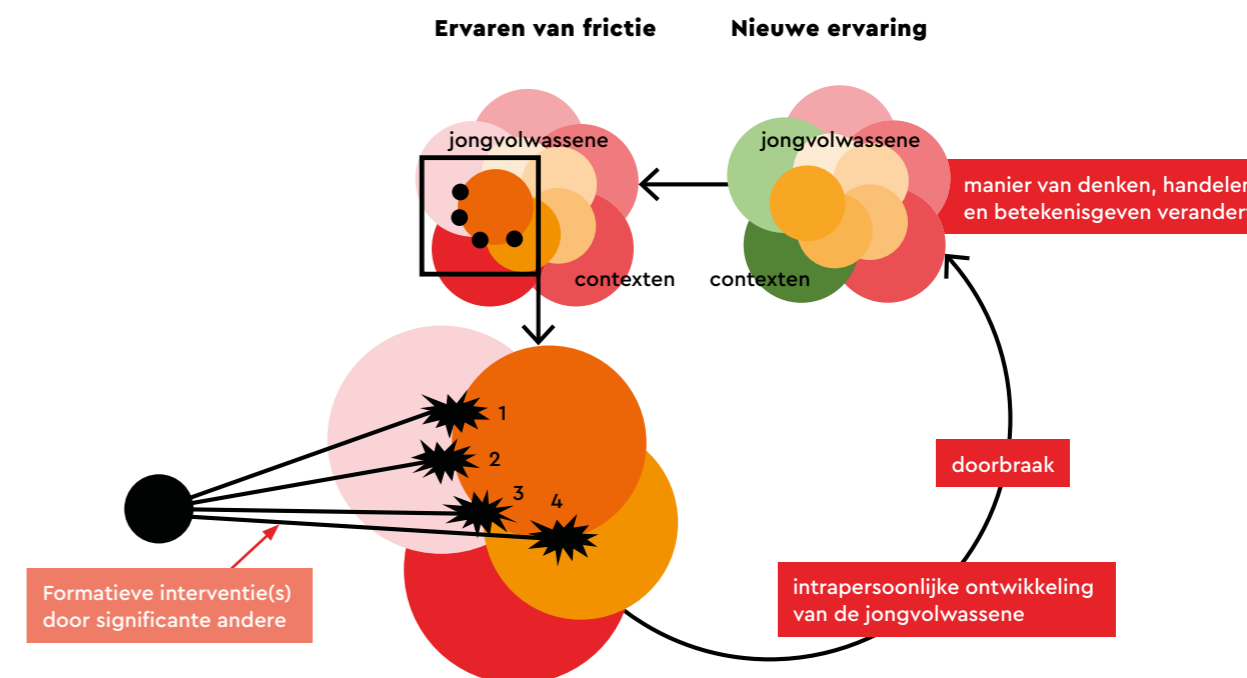
De ervaring van het gesprek met de gezinsouders en de voogd resulteerde bij Michelle in versterkte conflicterende, verlamme gedachten. De formatieve interventie was gericht op de frictie tussen het beeld dat Michelle had van zichzelf en van haar context. Michelle zag eerst geen handelingsmogelijkheden en realiseerde zich tijdens het gesprek dat ze hulp nodig had, daarom heeft ze vrij

snel na het gesprek besloten om te gaan zoeken naar een hulpmiddel. Voor Michelle betekende dit dat ze op internet ging zoeken naar een mogelijkheid om in rust en met hulp tot een (school)loopbaankeuze te komen. In het geval van Michelle werd dat het programma MDT. Tussen de formatieve interventie van de gezinsouders en voogd en het moment dat Michelle ging handelen heeft er bij Michelle een ontwikkeling plaatsgevonden waardoor ze daadwerkelijk de stap heeft gezet om naar MDT te gaan. In het model refereren we aan het daadwerkelijke handelen als een doorbraak omdat het er naar eigen zeggen toe heeft geleid dat de manier van denken, handelen en betekenisgeven van Michelle is veranderd. Ze ging denken dat ze iemand was die zelf een stap kan zetten en ze heeft de stap om naar het programma MDT te gaan daadwerkelijk gezet. In het model duiden we dit als een nieuwe ervaring en dat wordt weergegeven door middel van een andere kleur van de betreffende 'ikken' en

de beleving van contexten (geeltinten voor de ikken en groentinten voor de beleving van contexten).

Echter, terwijl Michelle in de nieuwe ervaring bij MDT intensief aan haar keuze werkt, heeft ze het nog steeds moeilijk met het nemen van een loopbaanbeslissing. In de nieuwe ervaring is er opnieuw een conflict te herkennen namelijk, MDT verlangt van Michelle dat ze voor zichzelf helder maakt wat ze wil waardoor ze doelen kan stellen en tot een keuze kan komen. Het conflict dat Michelle ervaart bij MDT levert haar opnieuw verlamming op. De nieuwe ervaring waarin Michelle zich geplaatst heeft, maakt zichtbaar dat er verschillende beelden van zichzelf met elkaar in conflict zijn (in het model frictie 3). Enerzijds vindt Michelle van zichzelf dat zij een loopbaankeuze moet maken en anderzijds heeft Michelle door eerdere ervaringen het zelfbeeld dat zij iemand is die die keuze niet kan maken.

Michelle noemt drie eerdere ervaringen in

Figuur 1: Conceptueel model van fricties en doorbraken in de ontwikkeling van loopbaanagency

het interview die haar dat zelfbeeld hebben gegeven. De eerste ervaring van Michelle is dat ze het moeilijk vindt om haar privé-situatie te combineren met haar opleiding en zich makkelijk laat afleiden als er iets in haar privé-situatie gebeurt. De tweede ervaring is dat ze last heeft van adhd, van haar gewrichten en van migraine en dat dit in het verleden ervoor heeft gezorgd dat ze regelmatig afwezig was van haar opleiding. De derde ervaring van Michelle is dat ze op haar eerdere opleiding werd gepest en zich niet begrepen voelde. Als we in het interview aan Michelle vragen naar hoe ze haar toekomst voor zich ziet, antwoordt ze dat ze angstig is voor haar vervolgstap omdat ze door haar eerdere ervaringen denkt dat ze in de toekomst weer soortgelijke ervaringen zal hebben. Hierdoor ontstaat het vermoeden dat haar eerdere ervaringen niet alleen impact hebben op haar huidige ervaring, maar dat het ook op haar toekomstbeeld.

Michelle en haar mentor bij MDT zoeken gezamenlijk naar een formatieve interventie waardoor deze verlamdende gedachten kunnen worden doorbroken. De mentor en andere begeleiders bij MDT hebben meerdere begeleidingsinterventies geprobeerd. Michelle heeft bijvoorbeeld de opdracht gekregen om haar kwaliteiten in beeld te brengen, ze hebben loopbaangesprekken gevoerd, ze zijn op werkbezoek gegaan en Michelle heeft de opdracht gekregen om actief op zoek te gaan naar een vervolgopleiding. We zien dat de begeleiders van Michelle bij Michelle proberen aan te aansluiten. De begeleiders proberen eerst in beeld te krijgen waar Michelle tegenaan loopt en proberen te ontdekken wat Michelle zelf doet om tot een doorbraak te komen. Als de begeleiders zien dat Michelle geen handelingsmogelijkheden ziet dan proberen ze iets toe te voegen. Iets toevoegen kan zijn andere mogelijkheden of perspectieven inbrengen waaruit Michelle kan kiezen waardoor ze misschien wel mogelijkheden gaat zien. Het inbrengen van meerdere mogelijkheden en perspectieven is met de intentie om de agency van Michelle ruimte te geven en haar zelf een stap te laten zetten. Echter, deze interventies hebben tot op heden nog geen doorbraak opgeleverd. Als

er een interventie gevonden wordt die wel tot een doorbraak zou leiden dan kan de manier van denken, handelen en betekenisgeven van Michelle opnieuw veranderen waardoor de beleving van de context waarin ze deelneemt ook kan veranderen. Bijvoorbeeld wanneer de begeleiders en Michelle samen ontdekken hoe de angst voor herhaling van de eerdere ervaringen weggenomen kan worden en Michelle zichzelf gaat zien als iemand die wel loopbaankeuzes kan maken.

Vervolgonderzoek

Het hier gepresenteerde model zal gebruikt worden om de ontwikkeling van loopbaanagency van 40 jongvolwassenen en de begeleiding van hun mentor te beschrijven. Met behulp van het model kunnen we in de beschrijvingen inzichtelijk maken welke impact de interacties tussen jongeren en hun contexten hebben op de ontwikkeling van loopbaanagency. Ook maakt het inzichtelijk wat een belangrijke ander, zoals een mentor of een naaste kan betekenen om de ontwikkeling van loopbaanagency te versterken.

De casus van Michelle maakt duidelijk dat eerdere ervaringen en daaruit voortkomende zelfbeelden maken dat het haar nu niet goed lukt om zich (stappen in) een loopbaan voor te stellen en deze verder vorm te geven. In andere casussen zien we dat loopbaanagency zich ook anders kan ontwikkelen. Bijvoorbeeld dat er meerdere typen fricties zijn zoals het model ook weergeeft. Door met het model uitgebreide beschrijvingen te maken van de ontwikkeling van loopbaanagency krijgen we steeds meer inzicht. Door deze inzichten verder uit te werken met begeleiders willen we begeleiders en omstanders helpen om met de jongvolwassene samen tot een doorbraak komen in het opbouwen van een duurzame loopbaan.

Literatuur

Centraal bureau voor statistiek (2023a). 1,6 miljoen nieuwe vacatures in 2022, meeste vraag in bedrijfseconomie en administratieve beroepen. CBS. Geraadpleegd op 23 juni 2023, van <https://www.cbs.nl/nl-nl/nieuws/2023/25/1-6-miljoen-nieuwe-vacatures-in-2022-meeste-vraag-in-bedrijfseconomie-en-administratieve-beroepen>

[tures-in-2022-meeste-vraag-in-bedrijfseconomische-en-administratieve-beroepen](https://www.cbs.nl/nl-nl/longread/statistische-trends/2023/welke-niet-werkenden-hebben-de-grootste-kans-op-werk)

Centraal bureau voor statistiek (2023b). Welke niet-werkende hebben de grootste kans op werk? CBS. Geraadpleegd op 23 juni 2023, van: <https://www.cbs.nl/nl-nl/longread/statistische-trends/2023/welke-niet-werkenden-hebben-de-grootste-kans-op-werk>

Centraal bureau voor statistiek (2023c). Vooral kinderen uit bijstandsgezinnen geen kansrijke start. Geraadpleegd op 2 juli 2023, via: <https://www.cbs.nl/nl-nl/longread/statistische-trends/2023/vooral-kinderen-uit-bijstandsgezinnen-geen-kansrijke-start>

Chen, C.P., & Hong, J.W.L. (2020) The Career Human Agency Theory. *Journal of Counseling & Development*, 2(98), 193-199. <https://doi.org/10.1002/jcad.12313>

De Hauw en Greenhaus (2015) Building a sustainable career: the role of work-home balance in career decision Making. *Handbook of research on sustainable careers*. 223-235.

De Vos, A., Van der Heijden, B.I.J.M., Akkermans, J. (2020). *Sustainable careers: Towards a conceptual model*. *Journal of vocational behavior*, 117, 1-13.

Giorgi, A. (2009). The descriptive phenomenological method in psychology. A modified Husserlian approach. Pittsburgh, PA: Duquesne University Press.

Inspectie van onderwijs (2018). Themaonderzoekentreeopleidingen: Inventariserend onderzoek naar het loopbaanperspectief van de entreestudent. Geraadpleegd op 25 juli, 2020, van: <https://www.onderwijsinspectie.nl/documenten/rapporten/2018/06/27/themaonderzoek-entreeopleidingen>

Sannino, A. (2015). The principle of double stimulation: A path to volitional action. *Learning, Culture and Social Interaction*, 2015(6) 1-15. <https://doi.org/10.1016/j.lcsi.2015.01.001>

Sannino, A. (2022). Transformative agency as warping: how collectives accomplish chance amidst uncertainty. *Pedagogy, Culture & Society*, 30(1), 9-33. <https://doi.org/10.1080/14681366.2020.1805493>

Muijen, H., Lengelle, R., Meijers, F. & Wardekker,

W. (2018) The role of imagination in emergent career agency. *Australian Journal of Career Development*, 27(2), 88-98. <https://doi.org/10.1177/1038416218777832>

Neuman, M., Mazereeuw, M & Volman, M. (2022) Stap voor stap naar de arbeidsmarkt: perspectief op de ontwikkeling van loopbanen van jongeren en jongvolwassenen in een kwetsbare positie. *Didactiek voor vak en beroep*, 1(2022), 72-81.

Sociaal en cultureel planbureau (2015). De sociale staat van Nederland 2015. Xerox/OBT <https://www.scp.nl/publicaties/monitors/2015/12/11/de-sociale-staat-van-nederland-2015>

Van Der Meide, H. (2015). Het onthullen van ervaringen: Fenomenologie als kwalitatieve onderzoeksbenadering: deel 1 van een drieluik. *Kwalon*, 20(1), 21-28. <https://doi.org/10.5117/2015.020.001.021>

Vygotsky, L.S. (1978). *Mind in society: The development of higher psychological processes* (new ed.). Harvard University Press

Wetenschappelijke raad voor overheidsbeleid (2017). *Weten is nog geen doen. Een realistisch perspectief op redzaamheid* (nr. 97) WWR. Geraadpleegd op 2 juli 2023, van: <https://www.wrr.nl/publicaties/rapporten/2017/04/24/weten-is-nog-geen-doen>

Marijn Neuman is studieloopbaanbegeleider, docent inclusief onderwijs en docent-onderzoeker bij het practoraat Leven Lang Ontwikkelen van Firda. Contact: m.neuman@fcroc.nl

Marco Mazereeuw is lector en practor Beroepsgerichte didactiek en Leven Lang Ontwikkelen bij NHL Stenden en Firda. Daarnaast onderzoeker bij de onderzoeksgroep Lifelong Learning van de RUG.

Monique Volman is hoogleraar aan de Universiteit van Amsterdam. Ze is voorzitter van de afdeling Pedagogische en Onderwijswetenschappen en programmaleider van het onderzoeksprogramma 'Education' van het Research Institute of Child Development and Education (RICDE)

DIDACTIEK voor VAK en BEROEP

Uitgave van het lectoraat Didactiek voor Vak en Beroep
van NHL Stenden Hogeschool

najaar 2023

Colofon

Redactie

Siebrich de Vries
Marco Mazereeuw

Beeld

Niek de Jong, Minke Potgiesser,
Timo de Jong en Kris van Houten,
mbo-studenten Media bij Firda
Marieke Kijk in de Vegte (Interview)
Pexels

Vormgeving

Jan Tiemersma

Het gehele magazine

<https://www.nhlstenden.com/onderzoek/lectoraat/didactiek-voor-vak-en-beroep>

CC BY-ND 4.0
NHL Stenden Hogeschool